

HEMSLÖJD

EN VÄRLD AV FANTASI OCH KUNSKAP
NR 6 • 2015 • 89 SEK
14 EURO

Vasst

Skarpaste kniven i lådan

Alternativ mindfulness

Hon bygger barnvagn

På björnsparing med

pappersklipparen

Träsnidaren i Kabul

Skärp dina eggår

Välj oron!

VAD BETYDER
SKAPISM?

Ulrika Roslund
Svensson lever sin
ideologi, med trä
från runt knuten,
garnrester och
skärpt kniv.

SKAPISMEN

Ulrika Roslund Svensson letar inte efter det perfekta råmaterialet.

Istället använder hon det hon får tag på. På så vis vill hon undersöka världen runtomkring sig. Handgripligen.

Hon kallar inställningen skapism.

Text Ingela Hofsten Foto Sara Mac Key

– JAG TYCKER ATT DET är superkul att odla!

Ulrika Roslund Svensson slår ut med armarna där hon står och ser ut över sitt trädgårdsland och det faluröda växthus som var ett av förra årets projekt. Grunden är av stenar som hon hämtat med sin cykelkärra i ett dike hundra meter bort. Sedan är den kallmurad av lera och sand från marken bredvid. Huskroppen har hon konstruerat av återvunna regler, panelen av en gammal vånings-säng, fönstren är från en gammal skola. Och genom att det byggdes en spånhyvel nere i hennes sambos snickeri i samma veva, kunde hon fixa takspån från den gamla aspen i hagen.

– Det gäller att vara finurlig för att hålla nere levnadskostnaderna.

ATT VÄXTHUSET är snett och vint är en del av idén. Under byggandet använde hon bara ögonmått. Hon ville uppfatta vinklarna i relation till omgivningen istället för genom vattenpass, »för att prova hur byggnadens vinklar kunde samspela med platsen«, som hon skriver på sin hemsida.

Nu berättar hon glatt att hon

nog redan nästa år får lov att förstärka taket. Men det är helt i linje med hennes tankar om byggande och hantverk. För tänker gör hon hela tiden – det är en viktig del i hennes skapande. Hon utgår alltid från olika frågeställningar och vet aldrig exakt var hon ska landa.

Under några månader undersökte hon till exempel mer vetenskapligt sin egen skaparprocess genom att jobba i färskt trä. Det var en del av C-uppsatsen »Hantverkarens dialog med materialet«, som hon skrev under utbildningen i ledarskap och kulturhantverk vid Göteborgs universitet. »Möter någon sin hantverkaren träbitens blick?«, frågar hon i sammanfattningen och konstaterar att »genom minimal bearbetning tedde sig träets vilja starkare«.

Det är precis dit hon vill nå. Till ett samspel mellan råmaterial och hantverkare, där människan inte har hela makten. Därför utgår hon numera från träbitens utseende i sitt skapande. Eventuella skevheter och skavanker får mer än gärna påverka utseendet på det slutgiltiga föremålet.

– Jag söker efter kvistar och

krokigheter så att råmaterialet syns.

Om inte annat så utmanar det hennes skaparlust och motverkar standardisering.

– Efter att ha täljt tio figurer eller slevar måste jag försätta mig i en situation där träbiten ställer krav på mig.

I samma anda gillar hon när själva arbetsprocessen syns.

– Som när hyvlingen bildat en rand och man förstärker att hyveln som använts nog var lite oslipad.

DET HÄR HANDLAR OM användarbarhet också. Om att man inte ska behöva vara rädd att smutsiga händer ska solka träfigurer, kattklor ska repa skåp, kaffekoppar ska göra ringar på bord. Så att det inte blir som med det soffbord i alm som var ett av hennes examensarbeten från Stenebyskolan, där hon lärde sig trähantverk och snickeri.

– Det är jag fortfarande försiktig med att använda.

Bordet, i femtiotalstil med ett underrede av rader med träkulor, har en blankslipad skiva utan minsta skräma eller fläck.

– Jag skulle aldrig göra ett bord så idag. Nu hade jag nog

Kottplockning. Ulrika Roslund Svensson ska hålla workshopen »Slöjda en adhocistisk fågelmatare«. I den ska hon använda kottar och bark, men också skräp från en bilverkstad och ett vagnslider. I workshopsbeskrivningen står det: »När något beskrivs som »ad hoc« menas ofta, i nedsättande ton, att det är gjort lite »hip« och »happ« . Idag ska vi vända ordet till något positivt«.

velat behålla detaljer från tillverkningen. Alltså, först hyvla och skära alla ytor och sen bara sickla, alltså skrapa av det, innan jag oljar in det. Jag skulle ha struntat i att sandpappra. Jag är mindre och mindre intresserad av så kallat skickligt hantverk. Varför ska jag stå och få dammlunga istället för att redovisa skapandet?

Vi har gått in nu, hälsat på katten Katten och gått på husesyn i den lilla enkelstuga med hall, kök och två rum från 1860, som Ulrika Roslund Svensson och hennes sambo hyr billigt av en bonde i närheten, mot att de själva rustar upp den. Hon har nött visat den kallvattenledning de drog in i somras och som underlättat vardagslivet betydligt. Att bära trettio liter vatten från brunnen varje dag gav visserligen både starka armar och utrymme för funderingar, men nu inser hon hur mycket tid det tog. Och med många idéer och ambitioner att leva billigt är tiden kanske ens viktigaste kapital.

MEN DET ÄR inte av tidsbrist hon låtit bli att laga sprickorna kring listerna i kökstaket eller undvikit att återskapa huset enligt byggnadsvårdens alla deviser. Nej, det handlar om samma filosofi som i hennes slöjdande.

– Det är ju skavankerna som omfamnar en såsom ett hem ska göra, säger hon.

»Men det är inte av tidsbrist hon låtit bli att laga sprickorna kring listerna i kökstaket eller undvikit att återskapa huset enligt byggnadsvårdens alla deviser. Nej, det handlar om samma filosofi som i hennes slöjdande.
– Det är ju skavankerna som omfamnar en såsom ett hem ska göra, säger hon.«

Och självklart kan man ha en rostfri diskbänk och ett Perstorpsbord från 70-talet i ett kök med vedspis.

– Sådana här miljöer är inte kända för olikheter.

Det nämnda almsoffbordet står i vardagsrummet, eller vad det nu är för ett rum. För även om det finns en liten soffa till sagda bord och några bokhyllor, konstaterar Ulrika att hon är dålig på att använda det som vardagsrum. Istället har det blivit ett extra arbetsrum för tillfällen då hon behöver mer ljus än det finns på vinden, där hon har sin verkstad.

Dit klättrar vi nu, upp för en brant trappa. Klassisk snickarbänk, takbjälkar att undvika att slå huvudet i, dunkar med linolja och burkar med färgpigment, och så verktyg, förstås. Hon visar sina favoriter i täljsammanhang; knivar i tre olika storlekar, med små, cylindrerformade handtag av trä. De är tillverkade av Bo Helgesson i Dals Långed och hon gillar dem framför allt för att eggarna är så korta och dessutom rundade upptill.

Den knutna handen är formad av ett helt stycke trä. I den utslagna handen består tummen av en gren, som förskjutit proportionerna. »Famnen« är en del av den praktiska undersökning som Ulrika Roslund Svensson gjorde i samband med sitt examensarbete. Skedarna till vänster är en kommentar till ekonomiska orättvisor inom EU.

– Spetsar går så lätt av. Och när eggen är såhär kort är det lätt att gröpa i träet.

För övrigt, påpekar hon, har hon inte handkraft nog att använda ett långt knivblad då hon täljer.

– Knivstålet är också otroligt hållbart. Jag har haft de här knivarna i många år nu, och fortfarande inte behövt slipa dem. Det har räckt med brynet.

Morakniven, en klassisk som hennes mamma haft före henne, använder hon bara för avbarkning.

– Men den är klumpigare att manövrera.

Till större jobb har hon några Gränsforsyxor i olika storlekar. Kvalitet utan att nördna in sig, är hennes måtto då det gäller redskap.

NÖRD ÄR HON INTE heller när det handlar om träslag.

– Det trädet man tar ner det året får bli det man slöjdar av.

Hon pekar ut mot baksidan av huset, där det ligger en stor alstam bredvid vedstaplarna. Att jobba med

det material som finns runt knuten blir också ett sätt att utforska. När hon tillverkade ett nattgygsbord i gran häromåret förstod hon varför furu och björk är mycket vanligare som möbelsvirke.

– Gran är alldeles för mjukt.

Så nu vet du att du inte ska använda det mer?

– Eller så ska jag det, för det mjuka motverkar spänstiga och graciösa linjer. Ur det kommer en trovärdig skevhet.

Nyligen, berättar hon, föll en sålg en bit bort. Självklart ska hon försöka göra något även av det trädet, som den miljötänkande, utforskande och nyfikna slöjdare hon är.

– Det blir intressant att se vad som går att göra av den. Det är ett väldigt trädigt material. Fibrerna är långa och vresiga. Och fjuniga.

På samma vis resonerar hon då det gäller stickprojekt. Hon köper aldrig garn för ett specifikt projekt, utan låter det hon har, i färg, kvalitet och tjocklek, bestämma ramarna.

ALLA ULRIKA ROSLUND Svenssons större projekt börjar i en tanke, en teori. Hon visar en stor skrivbok med skisser och texter. En del av de senare handlar om kvinnoblod. Att leva här i stugan, med dess utedass, satte i gång hennes funderingar kring att mens setts och ses som något hemligt och äckligt. Så, när hon i höstas var en av utställarna då Växjö konsthall firade att hemslöjden i Kronoberg fyllde hundra, gjorde hon en film om att ådermåla med mensblod.

– Det var ett sätt att närma mig min egen kropp. Att i görandet förändra mitt förhållningssätt till mens.

Och kanske också förändra andras.

För Ulrika Roslund Svensson tycker det är viktigt att ha något att problematisera i sin konst. Det är ett av skälen till att hon skapat en egen *ism*: Skapismen.

DET BÖRJADE MED att hon, direkt efter sin universitetsexamen, flyttade hit till den lilla stugan på Västgötaslätten.

– Då flyttade jag också från ett enkelt sätt att synas på. Samtidigt är det laddat för mig att vara offentlig.

När en kurskamrat uppmanade henne att skaffa ett instagramkonto var hon först väldigt tveksam, men så insåg hon att det var ett sätt att visa sin verksamhet utan att själv behöva vara på plats, rent fysiskt.

– Att skapa en ism blev dels en blinkning till andra ismer, men framför allt ett sätt att betona det gränslösa mellan slöjd och konst och att poängtera slöjden som ett samtidfenomen. Och så hjälper det mig att hålla tråden, att få till en karta kring min process.

MEN BARA GENOM att sätta ett e framför ordet skapism, får man ju en helt annan betydelse av ordet. Och ja, Ulrika Roslund Svensson medger att det finns något av eskapism i det hela också.

20

– Det är ett privilegium att kunna sig en verklighetsflykt i en värld där man alltid ska vara tillgänglig. Det är skönt att stänga av mobilen och övrig kontakt med omvärlden och bara vara i skapandet och dess fantasi-värld, på mina egna villkor. Jag uppskattar extremt mycket att vara här för mig själv, och pendla mellan att tälja, snickra, måla, sticka, sy och väva samman de olika kunskaperna. Och det är exklusivt att ha så här stora ytor utan att en stor månadskostnad jagar mig varje månad.

För inte nog med att hon slipper kruska runt från den ena andrahandslägenheten till nästa – dessutom har hon tillgång till skog och mark och gratis material.

Samtidigt är det enkelt att bo på landet idag, när internet och mobilen ger henne tillgång till hela världen. Och visst gillar hon att vara social mellan varven också. Som när hon,

»Jag skulle aldrig göra ett bord så idag. Nu hade jag nog velat behålla detaljer från tillverkningen. Alltså, först hyvla och skära alla ytor och sen bara sickla, alltså skrapa av det, innan jag oljar in det. Jag skulle ha struntat i att sandpappra. Jag är mindre och mindre intresserad av så kallat skickligt hantverk.«

med jämna mellanrum håller i kurser och workshops, eller som i höstas, då hon inför en utställning i Växjö konsthall, arbetade i nära dialog med utställningens curator.

Hon har också arbetat tillsammans med en bildterapeut i ett projekt för en grupp människor med psykiska problem.

– De mätte bra av att få sitta med mjuka, tysta material. Det uppstod ett totalt fokus som gjorde att de kunde hålla sin ångest i schack. Där har slöjden en stor potential.

Också i sammanhang där människor inte kan kommunicera verbalt, till exempel för att de har olika modersmål, kan slöjden fungera som sammanlänkande kitt, den erfarenheten gjorde hon då hon praktiserade på Livstycket i Tensta, där nya svenskar skapar konstnärligt samtidigt som de lär sig svenska språket.

– Att tillverka saker tillsammans öppnar dörrar till alternativa språk och uttrycksformer. Det vore jättekul om slöjden kom ut i fler verksamheter!

– En himla fin grej med slöjden är, att den kan samla folk kring sig. Den är human och sympatisk på det sättet. *

Hemma! 6 • 2013

»Grävlingarna heter bara grävlingare, säger Ulrika Roslund Svensson.

I växthuset växer tomater och chili av frön som Ulrika Roslund Svensson samlat in från vänner eller sparat efter grönsaker hon ätit.